

KUSTBON

Veckotidning för svenskarna i Estland.

Femte rg. N_o 30.	Prenumerationspris: Helt år Emk. 144:—. 1 månad „ 12:—. I Sverige: Helt år . . . Kr. 9:—. 1 månad . . . „ 0:75. I Finland: Helt år Fmk. 18:—. 1 månad „ 1:—.	Utkommer varannan onsdag. Utgivare: Svenska Folkförbundet. Redaktör: N. Blees, Riddaregat. 3, Reval.	Annonspris: 2 mark per mm. I Sverige: 10 öre per mm. I Finland: 30 penni per mm. För annons, som inför- res 10 eller flere ggr, räknas 20 ⁰ / ₁₀₀ rabatt.	6 dec. 1922.
---------------------------------------	--	---	---	-------------------------

Konsul E. Gahlnbäck gläder de svenska skolorna med julgävor

S. O. V: s sedan föreningens första början gode vän och hjälpare, Konsul E. Gahlnbäck, vill denna gång glädja de svenska skolorna med mjöl, socker och ris till julen. För detta ändamål ha vi fått 3 säcker mjöl, 3 säcker socker och 2 säckar ris. Konsul Gahlnbäck, S. O. V: s. hedrade vän sedan gammalt, har så ofta ihågkommit vår förening och dess företag med penningemedel och har hela tiden varit intresserad för den svenska saken. Ett bevis på hans kärlek till svenskarna är nu den vackra julgåvan till de svenska skolorna.

Konsul Gahlnbäck ber på samma gång oss framföra hans julkänslning till svenskarna och de svenska skolorna.

Vi be här på detta sätt till Konsul E. Gahlnbäck få framföra ett innerligt tack för de kära gåvorna till våra skolor samt för det varma intresset, som Konsuln alltid visat landets svenskar.

Den förestående allmänna folkräkningen.

Den 28 december d. å. företages en allmän folkräkning här i Estland. Då gäller det för svenskarna att se till, att de också bli antecknade som svenskar och icke som ester. Myndigheterna äro ofta icke så nogräknade med,

då det gäller att besvara frågan „till vilken nationalitet (folkstam) hör du?“ De skriva utan vidare este även om det är en svensk. Då en sådan fråga ställes till oss, som ju äro estlandssvenskar, borde vi icke glömma att säga, att vi äro svenskar, och om ingen frågar, så se till att man icke skriver „este“ utan „svensk“, vilket är ditt rätta namn. Vid folkräkningen blir det att besvara en hel mängd frågor angående namn, ålder, språk m. m. Frågan angående språk och folkstam (rahvus) böra ovillkorligen besvaras rätt. Efter revisionens slut räknar man ut svenskarnas antal, och ju större antal vi äro, desto lättare blir det för oss att få understöd för skolar och bildningsarbete i allmänhet. Därför måste vi se till, att ingen svensk saknas bland svenskarna, då svenskarnas antal bestämmes. Det finns många svenskar, på vilkas pass det står, att de äro ester. Många ämbetsmän ha den uppfattningen, att alla som bo i Estland, de må nu tala vilket språk som helst, äro ester och skriva på papperet „este“ utan att fråga. Det är orätt. Var och en måste själv se till att det blir rätt skrivet. Det är sant: vi äro Estlands medborgare (Eesti kodanikud), men det är icke detsamma som att vara este till språk och stam. En este kan t. ex. resa till Sverige och bli svensk medborgare, d. v. s. han blir inskriven i Sve-

rige och får pass därifrån och betalar sina skatter där, men själv är han ändå este, som går i estnisk skola och estnisk kyrka, om det finns sådana i Sverige, och talar i sitt hem estniska. Så också med oss: vi äro trogna estniska medborgare (betala skatt och få pass) men vårt språk är svenska och själva äro vi svenskar till „folkslaget“. Det får ingen glömma vid folkräkningen! Den som är av blandad stam har själv full rätt att bestämma till vilken stam han vill höra. Om det finns svenskt blod i slakten, så får du göra som du själv tycker, utan att någon bestraffar dig.

Svensk fest i Reval.

Söndagen den 3 dec. kl. 7 e. m. hade S. O. V. i Jägareklubbens lokal, Långgatan 42, anordnat ett aftonsamkväm för härboende svenskar och svensketsvänner. Festsalen var proppfull och det hela mycket trevligt.

Samkvämet började med att fru H. v. Britzke deklamerade Vihl. Lundströms „Vårt svenska språk“. Därpå bjöd fru V. Nurkse på ett par vackert sjungna solonummer och fröken Grete Ehrmann utförde mönsterglädje några förtjusande stycken på pianot. Sedan följde ett synnerligen litet natt teaternummer „Papa har ju givit lov“, skämt i en akt. Våra damer och herrar amatörer ha varit outtröttliga i sitt nit för att göra festen trevlig med denna före-

ställning och numrert vann också allas bifall.

Efter en liten paus väcktes publikens hänförelse av uppvisade svenska folkdanser, „Daldansen“ och andra, som inövats under ledning av gymnastiklärarinnan Gerda Alfthan, och nu uppvisades av nationalklädda ungdomar. Alla nummer belönades med livliga applåder och vid folkdansnumret ville applåderna aldrig ta slut.

Vad inkomsterna beträffar, så kan man också vara mycket nöjd med dem, och härför ha vi också att tacka våra andra damer, som anordnat ett lotteri. En av damerna hade tidigare gått från hus till hus och samlat medel och föremål för lotteriet och hade verkligen lyckats bra. Många hade „upplåtit sina hävor“ och givit frikostigt. Ett hjärtligt tack till alla goda givare!

Kl. 2—3 tiden på natten gick var och en hem till sitt igen mycket nöjd och belåten med aftonen.

Här uttalas ett varmt tack till alla, som på ett eller annat sätt gagnat festen, isynnerhet de främmande damer och herrar, som haft vänligheten komma och hjälpa oss!

Vår dialekt.

Av Joel Nyman.

I.

Vår urgamla svenska förtjänar att ihågkommas med några ord. Detta emedan meningarna om densamma äro så delade. En del utlandssvenskar vill inte gärna giva vårt folkspråk namn, heder och värdighet av svenska, avspisar talet om vår svenska med ett medlidsamt löje. Även grannfolken, estar och tyskar, vill inte giva mycket för denna vår svenska, göra sig ofta lustiga över densamma. Hava de snappat upp några

Ormsö.

Såsom Kustbons läsare möjligen torde errinra sig, utlovade Estlands inrikesminister under sitt besök på Ormsö i somras en summa på 20.000 Emk. för inköp av jordbrukslitteratur. Nu har meddelande ingått, att kommunen har att mottaga 25.000 Emk. 5000 mk. komma att anslås för inköp av estnisk litteratur och för 20.000 mk. svensk. Man har redan vänt sig till en av våra vänner i Sverige med anhållan, att denne måtte bemedla inköpet av böckerna.

*

Skolstyrelsen i Hapsal har meddelat, att med anledning av införande av 6-årig skoltvång, önskas att indelas i två svenska och 1 estniskt skoldistrikt. En skola skulle förläggas till trakten av godset Magnushof med 6 kl. och 6 lärare och den andra till Söderby med 4 klasser och två lärare. Estniska skolan blir 4 klassig med 2 lärare. Det ser ut, som om Söderby skolans sista två klasser skulle förläggas till Magnushofsskolan. —

*

Galeasen Wellamo från Kärrslätt var på sin sista hemresa från Reval utsatt för ett äventyr, som kunnat få de hemska följder.

Mitt för inloppet till Baltischportviken höll den på att törna mot en drivmina. Utkiken varnade den i samma ögonblick, som den höll på att törna mot fören. Av svallvägorna kastades den dock så pass åt sidan, att den endast helt lätt stötte emot fartygets sidor och snurrade runt. Det övriga manskapet varnade den obehagliga „lösdrivaren“ först sedan den kom fram bakunder aktern. Handelsföreningen hade för över 200.000 Emk. oförsäkrade varor ombord. Här om någonsin kunde sägas, att Guds hand var emellan. Joel N — n.

Wichterpal.

Den svenska klassen vid Wichterpals 6-klassiga estniska skola förestås nu av fröken Katarina Hammerman från Wormsö som vikarierar för herr A. Samberg. Fröken Hammerman skriver i ett privatbrev om förhållandena i Wichterpal följande:

„Vad skola vi göra för dessa stackars svenskar här? Den sista gnistan tycks vilja slocka. De estniska lärarna sammankalla ofta skolbarnens föräldrar och tala så vänligt till dem och måla vårt fria Estland i de fagras färger. Så gjorde de i vintras och så göra de än. Förra sön-

av våra ord och uttryck, nog begagnas de vid varje tillfälle, då man vill hava roligt på vår bekostnad. Ja, man ser vårt folkspråk över axlarna, anser det för måttet av oss att vilja låta det gälla för svenska. Undra därför på, att i mindre svensksamhällen härute, Korkis, Wichterpal, Dagö, även svenskarna själva fått det i blodet, att det vore generande, skamligt, att i andras närvaro tala denna „svenska“. Aldrig glömmer undertecknad följande lilla händelse från Korkis. Det nya skolhuset skulle utsmyckas mot invigningen. Byns ungdomar voro samlade och inifrån hördes

ett glatt samspråk på svenska. Vid mitt inträde förstummades svenskan och trots alla försök var det omöjligt att få ett enda svar på detta språk. Alla voro förvånlade till ester. Efter många om och men kröp det omsider fram ur en tös — på estniska också det — att deras svenska vore så ful. Och i Wichterpal var det för några år sedan så gott som en förnärmelse att kalla en yngre person för svensk, Wichterpalssvensk. Vid mitt besök i Rootsiküla (Svenskbyn) på Dagö fick jag samma intryck.

dagen var det redan ett föräldramöte här. Jag tycker också om, att de tala så vänligt till de gamla och förklara för dem skolans betydelse, men ser en fara för våra svenskar, som redan blivit så förestade att de låta locka sig genom de hala ord, att sätta sina barn på estniska skolan. Det är ju så många svenska namn, barn av svensk ätt, som gått och gå på estniska skolan. De känna sig icke själva mera. Jag har gått omkring här i byarna och frågat efter de små av svensk stam, har lovat dem fria skolböcker och lyckades också rädda två små, en flicka och en pojke, som föräldrarna redan hade anmält på estniska klassen. Jag vann barnens hjärtan, så att de själva kommo i svenska klassen, för föräldrarna fingo de göra vad de ville. Inalles ha vi 16 svenska barn. Det är så roligt att hålla lektioner med barnen. Det har gått utmärkt bra hitintills. Jag har fyra lektioner i veckan också med estniska barn, två handarbets och två gymnastik lektioner. I stället för de lektioner som fröken Reisman håller med de svenska barnen.

Som en hjälp och uppmuntran här, önskade jag att det komme mera svenskar hit på besök, som sedan kunde hålla föredrag — på estniska — vilket de fullkomligt förstode. Det skulle väcka mera intresse för svenskheten!

Hemsk drunkningsolycka på Nargö.

Måndag morgon inträffade en hemsk olycka på Nargö. Bröderna Karl, Robert och Hjalmar Rosen foro tidigt på morgonen ut med sin fiskbåt för att hämta näten. Man antager att de haft god fångst och att båten hade för tung last, så att en svallvåg stjalpte den. Då de icke kommo i land efter lång väntan gick man att söka och fann endast båten. De så olyckligt omkomna

efterlämna alla hustrur och två av dem barn samt ålerdstigna föräldrar.

Politiskt.

Regeringskrisen medförde icke andra ändringar än att utrikesministern och Folkupplysningsministern aygingo. Till utrikesminister kallades A. Hellat och folkupplysningsminister A. Weiderman. Riksdagen och riksdagens talman bytte poster, så att numera J. Kukk är riksdagen. Den s. k. nya regeringens deklaration föredrogs riksdagen i förra veckan. — Som bekant, yrkade det kristliga folkpartiet på folkomröstning i frågan, hururida det skulle bli kristendomsundervisning i skolan och hade samlat nödiga underskrifter, näml. 90.000, men motparten hade funnit så många formfel i hela framställningen angående folkomröstningen, att det såg mörkt ut och som om det icke skulle bli någon omröstning alls. Efter många om och men tycks det nu ändå till sist bli folkomröstning.

Prosten Nils Linderstam i Reval har skrivit en uppmärksam serie artiklar i Stockholms-Tidningen om Estlandssvenska förhållanden. Särskilt har han uppehållit sig vid det kulturarbete, som bedrivs av svenskarna vid det estniska universitetet, som f. n. är det största i Norden.

Frågan om präst till Runö står på samma standpunkt. Visserligen är det sant, som "Kustbon" förr omtalade, att en svensk präst reflekterade på att resa till Runö, men när han fick närmare kännedom om de lokala förhållandena där, vågade han inte fullfölja sin tanke.

Rikssvenska lärare, som reflektera på att resa till Estland.

Med anledning av en artikel i Stockholms-Tidningen om svenskt undervisningsarbete i Korkis och bristen på kompetenta lärare ha

flera rikssvenskar anmält sig till rektor G. Danell i Uppsala vara villiga att åtaga sig svensk undervisning i Estland. Bland dessa befinna sig väl meriterade män, som helt av ideella skäl erbjudit sig. Bl. a. märkes en elev i högsta klassen vid folkskollärareseminariet i Uppsala. Det är mycket möjligt, att frågan om rikssvenska lärare i Estland kan vinna sin lösning.

Rektor Kaleb Andersson i Nuckö

har nyligen varit i Sverige. Han avreste för en tid sedan till Estland för att fortsätta sitt viktiga kulturarbete vid folkhögskolan. Vid sin avresa intervjuades han av en medarbetare i Stockholms-Tidningen. Under samtalet meddelade rektor Andersson, att hans hustru till jul kommer att resa till Nuckö för att där för framtiden biträda honom i hans arbete.

Insände brev.

Från Ormsö.

Gustav II Adolfsdagen firades med festligt samkväm även i Förby skola. Utom skolbarnen voro även många äldre intresserade församlade. Programmet omväxlade med sång, uppläsningar och deklamationer av skolbarnen. Festen börjades med „Modersmålets sång“, sen höll läraren ett kort tal om dagens betydelse. Sångerna sjöngos av barnen på två stämmor. Publiken var belåten.

Ett dåligt intryck på åskådare gjorde att ett par äldre kvinnor, när leken kommit i gång, borttryckte vid håret sina små från kamraterna samt knuffade dem hals över huvud ut ur lokalen. Det såg så tråkigt ut, när småttingarna på sådant sätt fingo lämna festen och kamraterna, och i stället för det väntade nöjet och glädjen fingo sorg och skam.

En på festen inte närvarande moder hade till straff för lekarna lämnat sina barn utan kvällsvard.

Vad ont tro manne dessa personer om leken? Åskådare.

Hapsals läderaffär

:: Karrigatan 10 (Blaubergs hus). ::

Alla sorters läder, skodon, och skoma-
keriverktyg från de bästa inhemska och
utländska fabrikat till allra billigaste pris.

Även mottages läder till garvning för
Första Estniska Chromläderfabriken

::: MAIER i Reval. ::::

S. O. V:s medlemmar,
som ännu icke erlagt
avgifterna för 1922,

torde vara vänliga och
betala dessa före årets
slut å Riddaregatan 3
alla måndagar kl. 6—8
e. m. ::

TEAFTON

onsdagen den 13 de-
cember kl. 6 e. m.
å Riddaregatan 3.

!! Alla välkomna !!

S. O. V:s

..... styrelsemedlemmar kallas härmed till

STYRELSESAMMANTRÄDE

i Reval å Riddaregatan 3
måndagen den 18 december kl. 6 e. m.
Ordföranden.

Dr. Lydia Lindström

läkare för lung- och
invärtes sjukdomar.

Mottagning dagligen 3—5

Lergatan 18 (Saue tän. 18),
HAPSAL.